

**ПОДАТКОВИЙ АУДИТ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ОПОДАТКУВАННЯ В ПРОГНОЗУВАННІ
РОЗВИТКУ ВЕЛИКИХ БІЗНЕС-СТРУКТУР**

А.С. Колесніченко

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Нестабільна ситуація, що склалася в Україні, і перманентна політико-економічна турбулентність роблять податкове планування та структурування невід'ємною частиною будь-якого бізнес-проекту. Сучасна ідеологія сприйняття неминучості податків остаточно виключає класичну теорію, яка висвітлює непродуктивність та практичну непридатність податків у складі народного капіталу.

Організаційні та методичні аспекти побудови процесу податкового аудиту й оптимізації податкових платежів детально вивчаються багатьма вітчизняними й іноземними науковцями, серед них роботи: Г.М. Давидова, Б.В. Костюка [2], М.А. Олейнік, М.Ф. Сафоновой [3], Л.В. Усатової [4] та ін. При цьому, структурування бізнесу і фінансових потоків, використання різних видів платників податків для диференційованих трансакцій, планування архітектури угоди, застосування всього різноманіття договірних конструкцій, податкових пільг, реалізація можливостей юрисдикцій з різним податковим навантаженням складають лише невелику частину палітри, якою управлінці мають оволодіти та успішно застосовувати у своїй практиці для досягнення конкурентних переваг. Це обумовлює актуальність подальшого дослідження проблем сучасного податкового аудиту й напрямів оптимізації оподаткування, зокрема, в контексті прогнозування розвитку великих бізнес-структур.

Статистичні дані за 2017 рік містять інформацію, що за окремими найбільшими ризиками стосовно фактів ухилення від оподаткування підрозділами аудиту ДФС України було проведено 16,6 тис. позапланових перевірок (рис. 1, таблиця 1). При цьому, головний акцент в них було зроблено на схемах руху ПДВ.

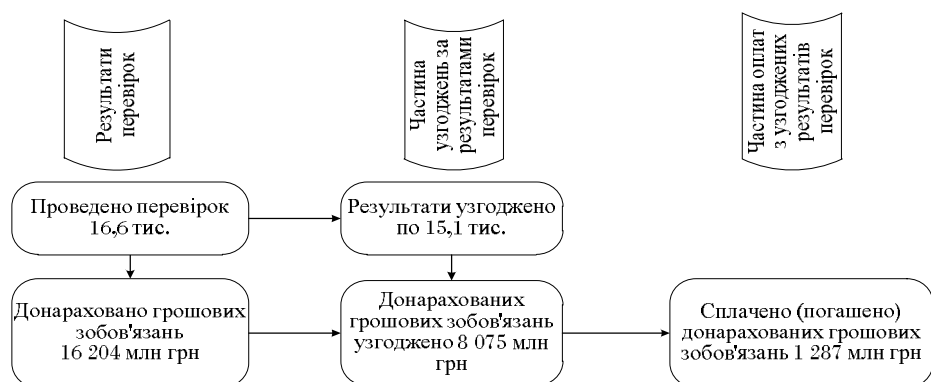

Рисунок 1. Статистика документальних позапланових перевірок у 2017 р.

Таблиця 1

Аналіз передумов здійснення позапланових перевірок у 2017 р.

Загальна кількість проведених перевірок у 2017 р. 16,6 тис., з них:			
за ініціативою платників податків, інших органів:	10,4 тис. (або 63 %)	за ініціативою платників контролюючого органу:	6,2 тис. (або 37 %)
ст. 78.1.7 ПКУ – у зв'язку з припиненням діяльності юридичної особи	8,4 тис.	ст. 78.1.1 ПКУ – отримано податкову інформацію, що свідчить про порушення валютного та іншого нерегульованого Кодексом законодавства	4,2 тис.
ст. 78.1.11 ПКУ – за рішенням суду (слідчого судді) або постановою слідчого, прокурора	0,8 тис.	ст. 78.1.4 ПКУ – виявлено недостатність даних у податкових документах	1,1 тис.
ст. 78.2 ПКУ – на прохання платника податків	1,2 тис.	Інші підстави	0,9 тис.

Примітка: складено автором на основі даних [1]

В ході проведених перевірок було сумарно відпрацьовано 6,2 тис. вигодонабувачів, 14,8 млрд. грн. схемного ПДВ, в тому числі 2,6 млрд. грн. ПДВ – від ризикових імпортерів. За результатами проведених заходів сукупно донараховано 16,2 млрд. грн., з яких узгоджено 8,1 млрд. грн. і з яких, відповідно, 1,3 млрд. станом на квітень 2018 р. оплачено [1].

Типові порушення, виявлені під час позапланових перевірок, представлено на рис. 2.

Рисунок 2. Розподіл відпрацьованого схемного ПДВ відповідно до типових порушень, виявлених в ході позапланових перевірок

Примітка: складено автором на основі даних [1]

Аудит податкового обліку (або податковий Due Diligence) складається з комплексної та експертної перевірки податкового обліку замовника, який дозволяє виявити, а також знизити податковий ризик, при цьому сприяє своєчасному усуненню його невідповідності чинним нормам. Така форма аудиту на сьогодні є затребуваним і дієвим інструментом податкового управління. Due Diligence виконує функцію незалежної експертизи податкового обліку, що дозволяє створити базис економічної та податкової безпеки підприємства і підготувати його до можливої перевірки фіскальних органів на підґрунті прогностичних важелів цієї сфери.

В реаліях регулярних нововведень законодавця і нормативних змін, їх неоднозначності і суперечливості, фіскального підходу контролюючих органів існує необхідність контролю податкових показників, відшкодування ПДВ.

Податковий аспект часто стає вирішальним, або як мінімум – істотним, при великих угодах. Перш ніж структурувати ту чи іншу господарську операцію, необхідно прорахувати її податкові наслідки. Існує безліч юридичних способів для реалізації: придбання прав на нерухомість, земельні ділянки, компанії, цінні папери тощо. Кожен з таких підходів пов'язаний з різними податковими витратами. Структуруючи основну угоду, використовуючи різні легальні механізми, кожна бізнес-одиниця отримує можливість усвідомлено зменшувати фіскальні витрати сторін.

Тобто, аудит податкових зобов'язань користується найбільшим попитом у великих компаній, які ведуть бізнес в суміжних або різних сферах, де великий обсяг документообігу веде до виникнення помилок [2]. Також в податковому аудиті потребують компанії, що мають холдингову або іншу багаторівневу структуру. Цей напрям аудиту популярний і серед фірм з розгалуженою мережею філій.

Комплекс процедур податкового аудиту та операції щодо оптимізації оподаткування великих бізнес структур для цілей прогнозування їх розвитку та забезпечення економічної безпеки має включати такі напрями: проведення податкового аудиту, експертизи застосовуваних схем податкової оптимізації на відповідність вимогам законодавства; розробка та впровадження ефективних схем оптимізації оподаткування; вибір оптимальних режимів оподаткування; мінімізація податкових ризиків при виборі контрагентів, розрахунок і прогнозування податкових наслідків передбачуваних угод і інвестиційних проектів; виявлення та оцінка податкового потенціалу, повернення надміру сплачених податків (включаючи супровід в суді), зокрема з питань застосування: коефіцієнта амортизації, податкових пільг та ін.

Перелік посилань:

1. Підрозділи аудиту ДФС протягом 2017 року відпрацювали 14,8 млрд. грн. схемного ПДВ. Офіційний сайт ДФС України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/333232.html>. – Назва з титул. екрану.
2. Костюк, Б. В. Організація податкового аудиту на підприємстві / Б. В. Костюк // Економіка і регіон. – 2015. – № 1. – С. 124-129.
3. Сафонова, М. Ф. Суцностные характеристики налоговых издержек как элемента бизнес системы экономического субъекта [Текст] / М.Ф. Сафонова // Аудит и финан- совый анализ. – 2015. – №5. – С.144 – 149.
4. Усатова, Л. В. Организация процесса налогового аудита расходов [Текст] / Л.В. Усатова // Экономический анализ: теория и практика. – 2008. – № 24. – С. 26-31.